

D-01.03.07 KANALIZACJA SANITARNA

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot Specyfikacji

Przedmiotem niniejszej Specyfikacji Technicznej (STWiORB) są wymagania dotyczące wykonania i odbioru robót związanych z przebudową kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej, objętej zakresem inwestycji pt.: „Budowa ulicy Pszennej w Baninie – Zadanie 2”.

1.2. Zakres stosowania Specyfikacji

Specyfikacja Techniczna jest stosowana jako dokument przetargowy i kontraktowy.

1.3. Zakres robót objętych Specyfikacją

Roboty, których dotyczy Specyfikacja (STWiORB) obejmują wszystkie czynności umożliwiające wykonanie robót wymienionych w punkcie 1.1. w zakresie zgodnym z Rysunkami i mają zastosowanie przy wykonaniu:

1. przebudowy kanalizacji sanitarnej,
2. budowy studni kanalizacyjnych,
3. regulacja istniejących studni kanalizacji sanitarnej,
4. obrócenie kręgów studni wraz ze zwieńczeniami,

W zakres robót wymienionych w punktach 1 ÷ 4 wchodzi:

- roboty pomiarowe i przygotowawcze, przekopy próbne oraz ew. zabezpieczenie sieci obcych,
- prace geotechniczne (w tym wykonanie badań zagęszczenia zgodnie z dokumentacją projektową),
- badania laboratoryjne robót i materiałów wraz z opracowaniem dokumentacji,
- zakup, dostarczenie materiałów, sprzętu i urządzeń oraz ich składowanie,
- wykonanie niezbędnych tymczasowych nawierzchni komunikacyjnych,
- wykonanie określonych w postanowieniach kontraktu badań, pomiarów, sondowań i sprawdzeń robót,
- zabezpieczenie miejsc kolizji z innym uzbrojeniem,
- wszelkie wymiany przewidziane dokumentacją projektową,
- roboty ziemne wraz z umocnieniem i/lub zabezpieczeniem głębokich wykopów, podypką i obsypką, zagęszczeniem, zasypaniem, odwodnieniem i zabezpieczeniem prowadzonych prac na czas budowy,
- roboty montażowe (montaż studni, włazów, rurociągów grawitacyjnych, kształtek, innych elementów zgodnie z dokumentacją projektową),
- przekroczenia budowli,
- wykonanie prób i badań oraz kontrola jakości,
- oznakowanie uzbrojenia,
- przywrócenie do stanu pierwotnego (wraz z uporządkowaniem terenu) związanych z przebudową, a nie ujętych w innych branżach,
- uruchamianie odcinków sieci,
- zabezpieczenia sieci obcych,
- odpóz i/lub utylizacja materiałów,
- odpóz i/lub utylizacja nadmiaru gruntu,
- wszelka regulacja oraz wyrównania elementów przeznaczonych do zabudowy do projektowanej niwelety,

- wykonanie podłoża pod posadowienie elementów przeznaczonych do zabudowy wraz z obsypaniem w zależności od lokalnych warunków gruntowych,
- próby szczelności, czyszczenie i płukanie rurociągów,
- kamerowanie,
- wykonanie dokumentacji powykonawczej wraz z innymi dokumentami kontraktowymi, wraz ze wszystkimi robotami nie wymienionymi wyżej, a wchodzącymi w zakres objęty dokumentacją projektową oraz dokumentami odniesienia.

1.4. Określenia podstawowe

Określenia podane w niniejszej STWiORB są zgodne z odpowiednimi normami i określeniami podanymi w Specyfikacji ogólnej.

- 1.4.1. Kanał - liniowy obiekt inżynierski przeznaczony do grawitacyjnego odprowadzenia ścieków.
- 1.4.2. Kanał zamknięty - kanał, którego obwód przekroju poprzecznego jest zamknięty.
- 1.4.3. Kanał nieprzelazowy - kanał zamknięty o wysokości wewnętrznej mniejszej niż 1,0 m.
- 1.4.4. Studzienka kanalizacyjna (rewizyjna) - obiekt na kanale nieprzelazowym przeznaczony do kontroli i prawidłowej eksploatacji kanałów.
- 1.4.5. Komora robocza - zasadnicza część studzienki kanalizacyjnej przeznaczona do czynności eksploatacyjnych.
- 1.4.6. Komin włazowy - szyb łączący komorę roboczą z powierzchnią terenu, przeznaczony do wchodzenia i wychodzenia obsługi.
- 1.4.7. Kinetą - wyprofilowane koryto w dnie studzienki kanalizacyjnej, przeznaczone do przepływu wód opadowych.
- 1.4.8. Wysokość komory roboczej - odległość pomiędzy rzędną dolnej powierzchni płyty pokrywowej, lub innego elementu przykrycia komory roboczej, a rzędną spocznika przy ścianie komory.
- 1.4.9. Spocznik - element dna studzienki pomiędzy kinetą a ścianą komory roboczej.
- 1.4.10. Właz kanałowy - element żeliwny przeznaczony do przykrycia podziemnych studzienek kanalizacyjnych, składający się z korpusu i pokrywy.
- 1.4.11. Inżynier (Inspektor Nadzoru Inwestorskiego), osoba sprawująca nadzór nad wykonaniem robót budowlanych od strony Inwestora.

1.5. Ogólne wymagania dotyczące robót

Wykonawca robót jest odpowiedzialny za jakość ich wykonania zgodnie z Dokumentacją Projektową oraz poleceniami Inżyniera.

Dla każdego wyrobu przeznaczonego do zabudowy należy zachować wszystkie wymagania dotyczące transportu, przechowywania i składowania zawarte w odpowiednich normach, przepisach oraz powinny być zgodne z instrukcjami producentów. Należy tutaj stosować się bezwzględnie do ich zabezpieczenia na czas transportu oraz przed zniszczeniem, stworzeniem niebezpieczeństwa na placu budowy lub dla osób postronnych, utratą wymaganych właściwości oraz powinno być zgodne z zasadami BHP i p.poż.

W przypadkach konieczności dodatkowych wyjaśnień Wykonawca ma obowiązek uzupełnić brakujące dane od producenta danego wyrobu oraz sprawdzić poprawność i zgodność otrzymanych danych z obowiązującymi normami i innymi dokumentami odniesienia.

Wszystkie materiały i urządzenia stosowane przy wykonywaniu robót muszą być nowe i nieużywane. Materiały muszą być w gatunkach na bieżąco produkowanych i odpowiadać normom i przepisom wymienionym w Specyfikacji oraz ich najnowszym wersjom tu nie wymienionym. Jeżeli Wykonawca będzie pragnął dokonać zmiany dostawcy materiałów winien powiadomić Inżyniera o sugerowanych zmianach, uzyskać jego akceptację oraz winien pokryć dodatkowy koszt takich zmian wynikłych w rezultacie z ich wprowadzenia. Zabrania się stosowania materiału nie zatwierdzonego przez Inżyniera oraz nie posiadającego dopuszczenia do stosowania w budownictwie.

2. MATERIAŁY

Wykonawca jest zobowiązany dostarczyć materiały zgodnie z wymaganiami Rysunków i Specyfikacji.

Wykonawca powinien powiadomić Inżyniera o proponowanych źródłach otrzymania materiałów przed rozpoczęciem ich dostawy.

W przypadku niezaakceptowania materiału ze wskazanego źródła, Wykonawca powinien przedstawić do akceptacji Inżyniera materiał z innego źródła.

Wszelkie zmiany projektowe wymagają pisemnej zgody projektanta branży sanitarnej.

Wybrany i zaakceptowany rodzaj materiału nie może być później zmieniony bez zgody Inżyniera. Każdy rodzaj robót, w którym znajdują się niezbadane i niezaakceptowane materiały, Wykonawca wykonuje na własne ryzyko, licząc się z jego nieprzyjęciem i niezapłaceniem za wykonaną pracę.

2.1. Rury kanalizacyjne

2.1.1. Rury z PVC-U

Kolektor kanalizacji sanitarnej projektuje się z rur PVC-U wykonanych z litego materiału o sztywności obwodowej rur i kształtek SDR34 SN12000 N/m². System rur i kształtek musi być wyposażony w gumową uszczelkę wargową zintegrowaną w kielichu z pierścieniem z polipropylenu, olejoodporna montowaną przez producenta.

2.1.2. Przejścia przez ściany

Przejścia przez ściany studni, powinny gwarantować szczelność połączenia oraz powinny być dostosowane do średnicy rur z PVC-U.

2.2. Studnie kanalizacyjne

Studnie muszą być zgodne z normami: PN-EN-1917 Studzienki włączowe i niewłączowe z betonu niezbrojonego, z betonu zbrojonego włóknem stalowym i żelbetowe.

2.2.1. Studnia kanalizacyjna betonowa

Projektuje się studnie kanalizacyjne z kręgów betowych wg normy PN-EN1917, łączonych na uszczelkę gumową o średnicach DN1200. Studzienka zawiera w komplecie: włącz pływający z pozycjonerem zabezpieczającym przed obrotem pokrywy przystosowanym do ruchu drogowego (dla studni umieszczonych w jezdni) typu ciężkiego D400 kN wg PN-EN 124-4:2015-07, płytę odciążającą oraz płytę pokrywową, stopnie złączowe stalowe powlekane tworzywem sztucznym montowane typu drabinka wg PN-EN 13101:2005 oraz monolityczną (wysoką) kinetę.

Włazy żeliwne należy zaopatrzyć w logo Spółki Komunalnej Żukowo.

Studnia nie wymaga dodatkowej izolacji zewnętrznej.

Studnie nie powinny mieć gorszych parametrów niż:

- kręgi betonowe minimum C35/45,
- mrozoodporność F-150,
- nasiąkliwość < 6%
- wodoszczelność W8,
- klasa ekspozycji betonu XA3.

2.2.2. Pierścienie dystansowe

DN625/60 mm,
DN625/80 mm,
DN625/100 mm.

2.2.3. Włazy kanałowe

Powinny odpowiadać normie PN-EN 124-4:2015-07

- Klasy D400 kN – żeliwne szare z pokrywą zatrzaskową jednoczęściową
- Włazy żeliwne należy zaopatrzyć w logo Spółki Komunalnej Żukowo.

2.2.4. Stopnie żeliwne

Studnie żelbetowe, powinny być wyposażone w stopnie żłazowe z żeliwa powlekane tworzywem (montowane mijankowo) wg PN-EN 13101:2005.

2.2.5. Kręgi betowe

Kręgi betowe powinny spełniać wymagania normy PN-EN 1917:2004.

Należy stosować kręgi o średnicy DN1000, h = 250 mm, h = 500 mm, h = 750 mm, h = 1000 mm

2.2.6. Uszczelki samosmarujące do łączenia kręgów betonowych, płyt.

2.3. Regulacja włączów kanalizacji sanitarnej

W związku z różnicą pomiędzy terenem istniejącym, a terenem projektowanym, należy wykonać regulację zwieńczeń studni kanalizacji sanitarnej z dowiązaniem do nowej rzędnej terenu projektowanego. Regulację należy wykonać przy zastosowaniu pierścieni dystansowych w przypadku podwyższenia zwieńczenia oraz w przypadku obniżenia zwieńczenia należy wymienić krąg na mniejszy.

2.4. Piasek na podsypkę i obsypkę rur

Piasek na podsypkę i obsypkę rur kanalizacyjnych I gatunku wg PN-EN 13242+A1:2010.

2.5. Odwodnienie wykopów

Roboty związane z wykonywaniem podłoża, montażem rurociągów oraz obsypki powinny być realizowane w wykopie o naturalnej wilgotności względnie w wykopie odwodnionym.

W przypadku wystąpienia w wykopie wód gruntowych lub napływu wód powierzchniowych utrudniających wykonywanie ww. robót należy wykop odwodnić stosując punktowe odpompowanie wód.

Koszty odwodnienia pokrywa wykonawca robót oraz należy przewidzieć koszty w ofercie.

2.6. Infrastruktura do likwidacji

W czasie wykonania projektowanej kanalizacji sanitarnej należy wykonać roboty demontażowe z wydobywaniem kolizyjnych rurociągu z ziemi i odwiezieniem odzyskanych materiałów na miejsce składowania.

2.7. Składowanie materiałów na placu budowy

2.7.1. Rury kanalizacyjne

Rury powinny być składowane na równym i gładkim podłożu, najlepiej w oryginalnym opakowaniu fabrycznym (paletach). Nie mogą być narażone na intensywne oddziaływanie ciepła, rozpuszczalników lub kontaktu z ogniem. Muszą być chronione przed zanieczyszczeniem uszczelnień i działaniem obciążeń punktowych. Niedopuszczalna jest wysokość składowania powyżej 1,0 metra.

Warstwy należy zabezpieczać przekładkami z drewna i unieruchomić klinami. Przy składowaniu bez przekładek drewnianych, rury należy układać tak, by uniemożliwić uszkodzenie kielichów.

Jeżeli podczas transportu rury uległy deformacji, należy przeciąć taśmy stalowe opasujące wiązki i przesunąć kliny. Tam gdzie powierzchnia jest nierówna, należy zastosować drewniane kantówki, zapewniające wystarczającą powierzchnię nośną. Powinna ona mieć szerokość co najmniej 20 cm, a rur nie należy układać warstwowo wyżej niż 2 warstwy.

Kręgi betonowe można składować poziomo (w pozycji wbudowania) do wysokości 1,80 m.

2.7.2. Włazy kanałowe

Włazy kanałowe powinny być składowane z dala od substancji działających korodująco. Włazy powinny być posegregowane wg klas. Powierzchnia składowania powinna być utwardzona i odwodniona.

2.7.3. Uszczelki

Uszczelki należy przechowywać w magazynie zamkniętym oraz suchym.

2.7.4. Prefabrykaty betonowe

Prefabrykaty składować w taki sposób, aby umożliwić montaż chwytaków samozaciskowych lub zapewnić dostęp do uchwytów transportowych.

Elementy różniące się kształtem, wymiarami i wykończeniem składowane osobno na podkładach prostokątnych lub odpowiednio dostosowanych do obrzeży prefabrykatu, zapewniających odstęp od podłoża minimum 150 mm. Elementy prefabrykowane drobnowymiarowe mogą być składowane w stosach do wysokości 1500 mm przełożone podkładkami. Stosy muszą być odpowiednio ułożone i zabezpieczone przed przewróceniem. Nie wolno ustawiać stosów w pobliżu otwartych wykopów.

2.8. Odbiór materiałów na budowie

Materiały należy dostarczyć na budowę wraz ze świadectwem jakości, kartami gwarancyjnymi i protokołami odbioru technicznego.

Dostarczone materiały na miejsce budowy należy sprawdzić pod względem kompletności i zgodności z danymi producenta.

Należy przeprowadzić oględziny dostarczonych materiałów. W razie stwierdzenia wad lub powstania wątpliwości ich jakości, przed wbudowaniem należy poddać badaniom określonym przez Inżyniera robót.

Do wykonania próby szczelności można przystąpić po zakończeniu prac montażowych i związaniu zaprawy układanej na budowie. Próbę szczelności należy wykonywać przed zasypaniem wykopu.

3. SPRZĘT

Wykonawca przystępujący do wykonania przebudowy kanalizacji sanitarnej, zastosuje sprzęt gwarantujący właściwą jakość robót.

3.1. Do robót ziemnych i przygotowawczych można stosować następujący sprzęt:

- pilę do cięcia asfaltu i betonu,
- pilę motorową do cięcia drzew,
- koparki o pojemności 0,25 - 0,60 m³,
- spycharki,
- sprzęt do zagęszczania gruntu (ubijaki i zagęszczarki mechaniczne),
- samochody samowyładowcze.

3.2. Do robót montażowych można stosować następujący sprzęt:

- wciągarkę ręczną,
- wciągarkę mechaniczną,
- samochód skrzyniowy z dźwignią,
- samochód samowyładowczy,
- betoniarki.

Sprzęt montażowy i środki transportu muszą być w pełni sprawne i dostosowane do technologii i warunków wykonywanych robót. Sposób wykonania robót oraz sprzęt zaakceptuje Inżynier.

Używany sprzęt nie może wpływać negatywnie na jakość wykonywanych robót. Sprzęt powinien odpowiadać wskazaniom zawartym w specyfikacji, PZJ, projektach organizacji oraz być zaakceptowany poprzez Inżyniera. W przypadku braku wyszczególnienia w dokumentach j.w. sprzęt powinien być odrębnie

uzgodniony i zaakceptowany przez Inżyniera. Sprzęt będący własnością Wykonawcy lub wynajęty do wykonania robót ma być utrzymywany w dobrym stanie i gotowości do pracy.

Będzie on zgodny z normami ochrony środowiska i przepisami dotyczącymi jego użytkowania.

Wykonawca jest zobowiązany dostarczyć Inżynierowi kopie dokumentów potwierdzających dopuszczenie sprzętu do użytkowania, tam gdzie jest to wymagane przepisami.

Jeżeli dokumentacja projektowa lub inne dokumenty odniesienia, przewidują możliwość opcjonalnego użycia sprzętu przy wykonywanych robotach, Wykonawca powiadomi Inżyniera o swoim zamiarze wyboru i uzyska jego akceptację przed użyciem sprzętu.

Wybrany sprzęt po akceptacji Inżyniera, nie może być później zmieniony bez jego zgody. Jakikolwiek sprzęt, maszyny, urządzenia i narzędzia niezaakceptowane przez Inżyniera zostaną nie dopuszczone do robót i usunięte z terenu budowy.

4. TRANSPORT

Wykonawca zobowiązany jest do stosowania takich środków transportu, które pozwolą uniknąć uszkodzeń i odkształceń przewożonych materiałów.

Materiały na budowę powinny być przewożone zgodnie z przepisami ruchu drogowego oraz BHP. Rodzaj oraz liczba środków transportu, powinna gwarantować prowadzenie robót i wskazaniami Inżyniera oraz w terminie przewidzianym w kontrakcie.

Wykonawca powinien wykazać się możliwością korzystania z następujących środków transportu:

- samochód skrzyniowy,
- samochód samowyładowczy,
- samochód dostawczy.

Przewożone materiały powinny być rozmieszczone równomiernie, oraz zabezpieczone przed przemieszczaniem w czasie ruchu pojazdu.

Rury powinny być układane w pozycji poziomej.

Pierwszą warstwę rur należy układać na podkładach drewnianych, z założeniem klinów pod skrajne rury.

Przy wielowarstwowym ułożeniu rur, górna warstwa nie może przewyższać ścian środka transportu więcej niż 1/3 średnicy zewnętrznej rury.

Kręgi należy transportować w pozycji wbudowania, lub prostopadle do pozycji wbudowania. Dla usztywnienia przewożonych elementów należy stosować przekładki, rozpory i kliny z drewna, gumy i inne materiały. Podnoszenie i opuszczanie kręgów należy wykonywać za pomocą minimum trzech lin zawiesia, rozmieszczonych równomiernie na obwodzie prefabrykatu.

Włazy kanałowe należy zabezpieczyć w czasie transportu przed przemieszczeniem oraz mogą być przewożone luzem.

Przy przewożeniu rur z tworzyw sztucznych, środki transportu powinny mieć powierzchnie gładkie bez gwoździ lub innych ostrych krawędzi.

Przy transporcie rur z tworzyw sztucznych należy zachować następujące wymagania:

- przewóz rur może odbywać się tylko samochodami skrzyniowymi,
- ułożenie rur na podkładach drewnianych naprzemiennie z zastosowaniem przekładek dla ochrony przed zarysowaniem,
- przy ujemnych temperaturach należy zachować szczególną ostrożność z uwagi na zwiększoną kruchość tworzywa.

5. WYKONANIE ROBÓT

5.1. Opracowania projektowe

Wykonawca zobowiązany jest we własnym zakresie i na koszt własny do sporządzenia, wszelkich niezbędnych opracowań projektowych zabezpieczenia wykopów.

Do obowiązków Wykonawcy należy również uzyskanie wszelkich niezbędnych uzgodnień dla tych projektów.

Projekty konstrukcyjne winny być sporządzone zgodnie z zasadami obowiązujących polskich norm.

Projekty podlegają akceptacji Inspektora.

5.1.1. Wymagania szczegółowe dla opracowań projektowych

Przy opracowywaniu projektów należy uwzględnić dyspozycje, co do sposobu prowadzenia robót zawarte w Rysunkach.

Projekty konstrukcyjne zabezpieczeń winny zawierać, co najmniej:

- projekty ścianek szczelnych i kotew gruntowych ograniczających rozkopy przy prowadzeniu robót ziemnych dla potrzeb budowy kanalizacji w sposób nie stwarzający zagrożeń dla istniejących obiektów i urządzeń,
- projekty tymczasowych odwodnień wykopów fundamentowych i rozkopów.

5.1.2. Warunki techniczne wykonania opracowań projektowych

Wszystkie projekty muszą zawierać warunki techniczne wykonania, które zawierać będą:

- badania geologiczne w zakresie koniecznym dla opracowania projektów konstrukcyjnych,
- dobór odpowiednich materiałów dla przewidzianych robót wraz z podaniem dla nich wymaganych parametrów jakościowych, warunków ich stosowania, zakresu i sposobu kontroli jakości oraz zasad ich odbioru,
- dobór sprzętu,
- normy i przepisy dotyczące materiałów i sposobu prowadzenia robót.

Powyższe warunki po uzyskaniu akceptacji przez Inżyniera stanowić będą podstawę wykonania robót, kontroli ich jakości oraz odbiorów.

5.2. Prace wstępne

Wykonawca przedstawi Inspektorowi do akceptacji projekt organizacji i harmonogram robót uwzględniający wszystkie warunki, w jakich będą wykonywane roboty związane z budową kanalizacji sanitarnej.

Projekt odwodnienia wykopów na czas budowy Wykonawca wykona we własnym zakresie jeżeli wystąpi taka potrzeba.

5.3. Roboty przygotowawcze

Przed przystąpieniem do wykonania kanalizacji sanitarnej powinny zostać zakończone roboty przygotowawcze związane z wykonywaniem robót na planowanym odcinku.

Podstawę wytyczenia trasy kanału sanitarnego, stanowią Rysunki i Dokumentacja projektowa. Przed przystąpieniem do robót Wykonawca dokona ich wytyczenia i trwale je oznaczy przez odpowiednie służby geodezyjne.

Wytyczenie w terenie osi kanału w odniesieniu do projektowanej drogi z zaznaczeniem usytuowania studzienek za pomocą wbitych w grunt kołków osiowych z gwoździem. Po wbiciu kołków osiowych należy wbić kołki - świadki jednostronne lub dwustronne w celu umożliwienia odtworzenia osi kanału po rozpoczęciu robót ziemnych. Wytyczenie trasy kanału w terenie zostanie wykonane przez odpowiednie służby geodezyjne Wykonawcy.

- Usunięcie humusu spycharką i ułożenie w pryzmy, poza zasięgiem robót.

- Należy ustalić stałe repery, a w przypadku niedostatecznej ich ilości wbudować repery tymczasowe z rzędnymi sprawdzanymi przez służby geodezyjne Wykonawcy.

W miejscach, gdzie może zachodzić niebezpieczeństwo wypadków, budowę należy ogrodzić od strony ruchu, a na noc dodatkowo oznaczyć oświetleniem.

5.4. Roboty ziemne

Wykopy pod kanalizację należy wykonać o ścianach pionowych mechanicznie wg PN-B-10736:1999 oraz PN-EN 1610:2002.

Wykop pod kanał należy rozpocząć od najniższego punktu tj. od wylotu do odbiornika i prowadzić w górę w kierunku przeciwnym do spadku kanału. Zapewnia to możliwość grawitacyjnego odpływu wód z wykopu w czasie opadów oraz odwodnienia wykopów nawodnionych.

Wydobywaną ziemię na odkład należy składować wzdłuż krawędzi wykopu w odległości min. 0,6 m od jego krawędzi, aby utworzyć przejście wzdłuż wykopu.

Przejście to powinno być stale oczyszczane z wydobywanej z wykopu ziemi.

Dla gruntów nawodnionych i dla wykopów o ścianach pionowych i głębokości większej od 1,0 m należy prowadzić wykopy umocnione. O sposobie umocnienia wykopów decyduje Wykonawca. Dopuszcza się umocnienie profilami szalunkowymi stalowymi zimnogiętymi (tzw. wypraskami) lub ścianką szczelną z grodzic stalowych.

W wypadku umocnienia wypraskami, umocnienie ścian składa się z trzech elementów:

- wyprasek ułożonych poziomo przylegających do ścian wykopu,
- bali pionowych (nakładek),
- okraglaków jako poprzeczne rozpory.

Umocnienie ścianką szczelną z grodzic stalowych wykonane będzie wg opracowanej uprzednio dokumentacji projektowej, wymienionej w punkcie 5.1.

Spód wykopu należy pozostawić na poziomie wyższym od rzędnej projektowanej o 2 do 5 cm w gruncie suchym, a w gruncie nawodnionym około 20 cm. Wykopy należy wykonać bez naruszenia naturalnej struktury gruntu. Pogłębienie wykopu do projektowanej rzędnej należy wykonać bezpośrednio przed ułożeniem podsypki.

W trakcie realizacji robót ziemnych należy nad wykopami ustawić ławy celownicze umożliwiające odtworzenie projektowanej osi wykopu i przewodu oraz kontrolę rzędnych dna.

Ławy należy montować nad wykopem na wysokości ok. 1,0 m nad powierzchnią terenu w odstępach, co 30 m. Ławy powinny mieć wyraźne i trwałe oznakowanie projektowanej osi przewodu.

Wszystkie napotkane przewody podziemne na trasie wykonywanego wykopu krzyżujące się lub biegnące równolegle z wykopem, powinny być zabezpieczone przed uszkodzeniem, a w razie potrzeby podwieszone w sposób zapewniający ich eksploatację.

Wyjście (zejście) po drabinie z (do) wykopu powinno być wykonane z chwilą osiągnięcia głębokości większej niż 1,0 m od poziomu terenu, w odległości pomiędzy wyjściami nieprzekraczającej 20 m.

Rozluźnienie gruntu odbywa się ręcznie za pomocą łopat i oskardów lub mechanicznie koparkami. Rozluźniony grunt wydobywa się na powierzchnię terenu przez przerzucanie nad krawędzią wykopu.

Dno wykopu powinno być równe i wykonane ze spadkiem ustalonym na Rysunkach.

5.5. Podsypka wg PN-EN 13242+A1:2010

Dla kanałów budowanych w gruntach suchych, nienawodnionych, o podłożu z gruntów spoistych, pod rury należy wykonać podsypkę piaskową grubości 20 cm z podbiciem pachwin. Podsypkę należy zagęścić ubijakami mechanicznymi.

Dla posadowienia studni kanalizacyjnych, głębokość wykopu powinna być większa o 30 cm. Należy stosować podsypkę pod studnie i wpusty gr. 0,3 m, o ile warunki gruntowe na to pozwolą. Jeśli w warunki gruntowe są niekorzystne i występuje woda należy dostosować posadowienie do istniejących warunków gruntowych po uprzednim skonsultowaniu technologii wykonywania z Inżynierem. Bez względu na zakres robót odwadniających należy dostosować do rzeczywistych warunków gruntowo wodnych w trakcie wykonywania robót.

Po dokonaniu odbioru można przystąpić do zasypania wykopu. Użyty materiał i sposób zasypania nie powinny spowodować uszkodzenia ułożonego przewodu i obiektów na przewodzie. Wykopy należy zagęścić wg PN-S-02205:1997 tj. w korpusie drogowym wskaźnik zagęszczenia podsypki piaskowej poniżej głębokości 1,2 m nie powinien być mniejszy niż 0,97, natomiast do głębokości 1,2 m nie powinien

być mniejszy niż 1,00. Poza korpusem drogowym wskaźnik zagęszczenia podsypki piaskowej nie powinien być mniejszy niż 0,95.

Pozostały wykop należy zasypać warstwami ziemi o grubości 20-30 cm sposobem ręcznym lub mechanicznym z zagęszczeniem mechanicznym gruntu do I_s wg pkt. 5.8. Zasypywanie wykopów podczas mrozów jest niedopuszczalne, bez uprzedniego rozmrożenia ziemi.

Zasyp wykopu kanału z zagęszczeniem gruntu w obrębie korpusu drogowego zgodnie z wymaganiami Specyfikacji części drogowej, natomiast poza korpusem drogowym do terenu istniejącego.

W czasie wykonywania zasypu kolektorów równocześnie, należy wykonywać zasypywanie studni kanalizacyjnych, urządzeń podczyszczających oraz pompowni.

Obsypaniem studni kanalizacyjnej należy wykonać do wysokości terenu poza korpusem drogowym lub do spodu konstrukcji drogi w przypadku występowania studni w korpusie drogowym.

Grubość pionowej warstwy obsypki wokół studni kanalizacyjnych, urządzeń podczyszczających i pompowni powinna wynosić min. 30 cm.

Jednocześnie z zasypywaniem kanału należy stopniowo prowadzić rozbiórkę umocnienia ścian wykopu usuwając obudowę systemową od dołu od 30 do 50 cm z każdej strony.

5.6. Roboty montażowe

Technologia budowy kanału musi gwarantować utrzymanie trasy i spadków zgodnie z dokumentacją projektową.

Budowę kanału należy prowadzić od odbiornika. Po przygotowaniu wykopu, jego odwodnieniu i ułożeniu podsypki należy przystąpić do układania rur. Przy układaniu kanału należy zachować prostoliniowość osi zarówno w płaszczyźnie poziomej jak i pionowej. W tym celu należy zamontować nad wykopem ławy celownicze w odstępach, co 30,0 m na prostej lub w punktach załamania, służące do odtworzenia osi kanału w wykopie. Ławy celownicze są ustawiane na określonej rzędnej z zachowaniem spadku kanału. Należy codziennie sprawdzać niwelatorem celowniki, przed przystąpieniem do montażu rur.

Roboty należy wykonać zgodnie z normą, instrukcjami montażowymi układania rur dostarczoną przez producenta rur.

Rury do wykopu należy opuszczać powoli i ostrożnie, ręcznie za pomocą lin konopnych lub mechanicznie wielokrążkiem powieszonym na trójnogu.

Przy opuszczaniu rur zaleca się również stosowanie specjalnych haków z długim ramieniem.

Wymiary i wytrzymałość haka powinny być dostosowane do wielkości i ciężaru rur opuszczanych.

Rury należy układać od najniższego punktu tj. od odbiornika w kierunku przeciwnym do spadku kanału.

Rura powinna być ułożona wg projektowanej niwelety i ściśle przylegać do podłoża na całej swej długości.

Po ułożeniu należy rurę zabezpieczyć przed przesunięciem przez podbicie pachwin podsypką piaskową.

Przy nierównym ułożeniu rury w wykopie, rurę należy podnieść i wyregulować podłoże przez podsypkę z piasku dobrze ubitego. Niedopuszczalne jest wyrównanie położenia rury przez podłożenie kawałka drewna, cegły lub kamienia.

Łączenie rur PVC-U odbywa się przy zastosowaniu kielich - bosy koniec. W kielichu należy umieścić uszczelkę z EPDM.

Cięcie rur można przeprowadzić gdy:

- odległość pomiędzy studzienkami nie jest wielokrotnością długości standardowej rur – najmniejsza dopuszczalna długość nie jest określona,
- wymagane jest zastosowanie króćców rozbiegowych – długość rury ściśle wg projektu lub instrukcji instalowania producenta (podłączenie do studzienek lub kubaturowych obiektów betonowych)

Rury w standardowych długościach mają gładką powierzchnię zewnętrzną i dlatego można je w dowolnym miejscu przeciąć na budowie. Po wykonaniu przecięcia bosy koniec należy szfzować wg instrukcji producenta.

Przy wkładaniu rur do wykopu przy użyciu dźwigu lub koparki należy stosować zawiesia pasowe

o odpowiedniej nośności i długości.

Łączenie rur powinno być wykonywane centrycznie, wzdłuż osi rury. Nie wolno przykładać sił punktowych do bosych końców rur. Jeżeli używa się łomu jako dźwigni, to między narzędziem, a końcem rury należy umieścić deskę lub drewnianą belkę dla ochrony.

Przylączenia do konstrukcji lub studni betonowych należy wykonać przy pomocy łączników do wmurowania.

W przypadku uszkodzenia zamontowanych rur niedopuszczalne są naprawy miejscowe – należy wyciąć uszkodzony fragment rury, a w miejsce wycięcia zamontować odpowiedniej długości rurę o jednakowych parametrach.

Przed ukończeniem dnia roboczego, lub zejściem z budowy, należy zabezpieczyć końce układanego kanału przed zamuleniem wodą gruntową lub opadową przez zatkanie wlotu do ostatniej rury.

5.6.1. Studnie kanalizacyjne, rewizyjne i połączeniowe

Studnie kanalizacyjne, powinny być wytrzymałe na parcie ziemi, wody i obciążenia dynamicznego oraz nie powinny być unoszone wskutek wyporu wody.

Studnie, powinny być posadowiona na zagęszczonej podsypce piaskowej o grubości 0,30 m.

6. KONTROLA JAKOŚCI ROBÓT

6.1. Ogólne zasady kontroli jakości robót

Ogólne zasady kontroli jakości robót podano w STWiORB D-M-00.00.00 „Wymagania ogólne”.

Wykonawca jest zobowiązany do stałej i systematycznej kontroli prowadzonych robót w zakresie i z częstotliwością zaakceptowaną przez Inżyniera w oparciu o normę BN-83/8836-02, PN-97/B-10725 i PN-91/B-10728.

W szczególności kontrola powinna obejmować:

- Badanie materiałów
- Badanie zgodności z dokumentacją projektową
- Badanie wykonania wykopów
- Badanie głębokości ułożenia przewodu i wielkości przykrycia
- Badanie w zakresie budowy przewodu, studzienek oraz urządzeń podczyszczających
- Badania zabezpieczenia przewodu i studzienek przed korozją
- Badanie warstwy ochronnej zasypu
- Badania zasypu

Badanie grubości warstwy gruntu zapewniającej nienaruszalność struktury gruntu podłoża naturalnego

Przeprowadza się przez pomiar rzędnej dna wykopu przy użyciu niwelatora i łąty niwelatorem, z dokładnością do 1 cm i porównanie z rzędną dna wykopu wg Rysunków należy wykonać w odstępach nie większych niż 30 m.

Badanie zabezpieczenia podłoża naturalnego

Sprawdzenie wykonania podłoża naturalnego przeprowadza się przez oględziny zewnętrzne. Sprawdzenie wykonania zabezpieczenia przed dostępem i naporem wód gruntowych przeprowadza się przez wykonanie wykopu próbnego w podłożu naturalnym i pomiar głębokości zwierciadła wody gruntowej od poziomu podłoża naturalnego, oraz grubość warstwy odsączającej z piasku z dokładnością do 1 cm. Pomiar należy wykonać w odstępach nie większych niż 50 m.

Badanie ułożenia przewodu w planie

Badanie polega na sprawdzeniu kierunku osi przewodu wykonanego według Rysunków z dokładnością do 5 cm, w trzech wybranych miejscach badanego kanału nieprzełazowego.

Badanie ułożenia przewodu w profilu

Badanie polega na sprawdzeniu rzędnych kolejnych studzienek oraz urządzeń poprzez pomiar i porównanie z rzędnymi w Rysunkach, lub przez pomiar rzędnych w dowolnie wybranych punktach przewodu po jego wierzchu poza złączami rur i porównanie z wyliczonymi rzędnymi według Rysunków. Pomiaru dokonać w trzech wybranych punktach badanego odcinka przewodu. Dokładność pomiaru w studzienkach do 1 cm po wierzchu do 5 cm.

Badanie wykonania zmiany kierunku przewodu w planie i profilu

Badanie wykonania zmiany kierunku ułożonego przewodu w planie i profilu należy przeprowadzić w studzienkach przez oględziny zewnętrzne oraz pomiary. Pomiar promienia łuku oraz gabarytów studzienek wykonuje się przy użyciu taśmy stalowej i miarki z dokładnością do 1 cm.

Badanie warstwy ochronnej zasypu

Zbadanie dotykiem sypkości materiału użytego do zasypu, skontrolowaniu ubicia ziemi, a w szczególności ubicia jej z boków przewodu.

Pomiar należy wykonać z dokładnością do 0,1 m w miejscach odległych od siebie nie więcej niż 20,0 m.

Badania zasypu

Zbadanie rodzaju materiału użytego do zasypu.

Oznaczenie wilgotności naturalnej gruntu i określenie wskaźnika zagęszczenia poprzez zastosowanie sondy dynamicznej DPL.

Badanie zagęszczenia strefy ułożenia kanalizacji, należy wykonywać co 20 m.

7. OBMIAR ROBÓT

Jednostką obmiarową robót jest:

- wykonanie robót ziemnych, 1 metr sześcienny,
- wykonanie robót ziemnych z odwozem, 1 metr sześcienny,
- ułożenie i montaż rur kanalizacyjnych DN200 PVC-U SDR34 SN12 kN/m², 1 metr,
- ułożenie i montaż studni kanalizacyjnych betowych DN1200 z wjazdem D400, 1 sztuka,
- montaż mufy PVC-U, 1 sztuka,
- regulacja istniejących zwieńczeń studni kanalizacji sanitarnej, 1 sztuka,
- demontaż kanalizacji sanitarnej DN200, 1 metr

8. ODBIÓR ROBÓT

8.1. Odbiór techniczny częściowy

Przy odbiorze należy sprawdzić zgodność robót z dokumentacją projektową.

Do odbioru nie powinien być przedstawiony mniejszy odcinek kanału niż między kolejnymi studzienkami. Jest to odbiór poszczególnych faz robót podlegających zakryciu: podłoża, przewodu, studzienek oraz urządzenia podczyszczającego.

Z przeprowadzonego odbioru częściowego/końcowego powstaje protokół odbioru.

9. PODSTAWA PŁATNOŚCI

Cena jednostkowa brutto skalkulowana przez Wykonawcę za jednostkę obmiarową ustaloną dla danej pozycji kosztorysu:

- prace geodezyjne związane z wyznaczeniem, realizacją i inwentaryzacją powykonawczą robót wraz ze sporządzeniem wymaganej dokumentacji,
- prace geotechniczne,
- badania laboratoryjne robót i materiałów wraz z opracowaniem dokumentacji,
- zakup, dostarczenie materiałów, sprzętu i urządzeń oraz ich składowanie,
- wykonanie niezbędnych tymczasowych nawierzchni komunikacyjnych,
- wykonanie określonych w postanowieniach Kontraktu badań, pomiarów, sondowań i sprawdzeń robót,
- roboty ziemne wraz z umocnieniem i/lub zabezpieczeniem głębokich wykopów, podypką i obsypką, zagęszczeniem, zasypaniem, odwodnieniem i zabezpieczeniem prowadzonych prac na czas budowy,
- roboty montażowe (montaż studni, wpustów, włazów, wylotów, rurociągów, kształtek, osadników, kaskad i innych elementów zgodnie z dokumentacją projektową.)
- zabezpieczenie miejsc kolizji z innym uzbrojeniem,
- próby szczelności odcinków,
- czyszczenie, płukanie rurociągu,
- kamerowanie,
- wywóz z terenu budowy materiałów zbędnych,
- regulacje,
- demontaże,
- uporządkowanie placu budowy po robotach.

10. PRZEPISY ZWIĄZANE

10.1. Normy

PN-EN 124-4:2015-07	Zwieńczenia wpustów ściekowych i studzienek włazowych do nawierzchni dla ruchu pieszego i kołowego -- Część 4: Zwieńczenia wpustów ściekowych i studzienek włazowych wykonane z betonu zbrojonego stalą
PN-S-02204:1997	Drogi samochodowe. Odwodnienie dróg,
PN-S-02205:1997	Drogi samochodowe, Roboty ziemne. Wymagania i badania
PN-B-06050:1999	Roboty ziemne budowlane
	Wymagania w zakresie wykonywania i badania przy odbiorze,
PN-EN 1610:2002	Budowa i badania przewodów kanalizacyjnych,
PN-B-10736:1999	Roboty ziemne. Wykopy otwarte dla przewodów wodociagowych i kanalizacyjnych. Warunki techniczne wykonania,
PN-EN 206-1:2003	Beton zwykły,
PN-EN 13342+A1:2010	Kruszywa do niezwiązanych i związanych hydraulicznie materiałów stosowanych w obiektach budowlanych i budownictwie drogowym

10.2. Inne dokumenty

1) Warunki techniczne wykonania i odbioru sieci kanalizacyjnych. COBRITI INSTAL Zeszyt 9 Warszawa sierpień 2003 r.